

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Toezeggingen en moties Commissie Ruimte, Commissie Strategische Opgaven en Provinciale Staten	8683		

Middelburg, 2 februari 2021

Geachte voorzitter,

In deze brief wordt u geïnformeerd over een zevental toezeggingen en een tweetal moties betreffende zoetwater. Deze worden behandeld op chronologische volgorde.

Motie 69 (Commissie Ruimte)

Tijdens de Statenvergadering van 9 november 2018 werd de Delta-commissaris verzocht de scenario's te laten verkennen om de veiligheid en de belangen van natuur, visserij en recreatie in ogenschouw te nemen bij het zoveel mogelijk handhaven van het getij op de Oosterschelde.

Dit onderwerp is onder de aandacht van de Deltacommissaris gebracht. In het Deltaprogramma 2021 is voor de Oosterschelde de voorkeursstrategie gecontinueerd. Dat wil zeggen: toekomstbestendige optimalisatie van de huidige afsluitbare open stormvloedkering. In 2023 vindt een nadere waterveiligheidsanalyse plaats op basis van de resultaten van het kennisprogramma Zeespiegelstijging en de beoordeling van de primaire waterkeringen.

Toezegging 8 (Commissie Strategische Opgaven)

Tijdens de vergadering van de commissie strategische opgaven van 26 juni 2020 is opgeroepen om navraag te doen of er wijzigingen in het spoelregime van het Volkerak-Zoommeer zijn.

Er zijn geen wijzigingen in het spoelregime. Ter informatie, afgelopen najaar is een proef geweest om de efficiëntie van het spoelregime te onderzoeken, genaamd "praktijk proef droogte". De resultaten zijn bekend, maar momenteel is nog geen rapportage opgesteld. In het voorjaar van 2021 is het rapport publiek beschikbaar.

Motie 13 (Commissie Ruimte)

Tijdens de Statenvergadering van 7 februari 2020 werd gevraagd naar het verkennen van de mogelijkheden om waterbassins toe te passen voor een betere benutting van de landbouwleiding. Het college van Gedeputeerde Staten heeft het volgende opgedragen:

- **In kaart te brengen aan welke regels moet worden voldaan voor de aanleg van waterbassins op eigen terrein:**

De regels voor het aanleggen van een waterbassin worden bepaald door het omgevingsbeleid van de betreffende gemeente. Na uitvraag bij alle Zeeuwse gemeenten blijkt dat er overwegend weinig specifieke aandacht voor de aanleg van zoetwaterbassins is. De aanleg ervan valt in dat geval onder de algemene term "bouwwerk, geen gebouw zijnde". Het ontbreken van specifieke regels voor de aanleg van bassins illustreert dat zoetwaterbassins in veel gemeenten simpelweg niet of nauwelijks voorkomen. De Zeeuwse gemeenten waar de landbouwwaterleiding (LBWL) doorheen loopt hebben wel regels in hun eigen omgevingsbeleid, deze gaan met name over de landschappelijke inpassing, tarieven en dergelijke. Er bestaan dus grote verschillen in regels tussen de gemeenten omtrent dit onderwerp.

- Wat betreft de aanlegvoorwaarden, ongeacht of die specifiek zijn of onder de algemene noemer vallen, bestaat er verschil tussen aanleg op het bouwvlak en daarbuiten:**

Binnen het bouwvlak is de aanleg meestal, binnen bepaalde randvoorwaarden (zoals bv. een maximale hoogte van 2 m), vergunning vrij. Daarbuiten is de afweging complexer en hangt het af van het bestemmingsplan of ontheffing voor de aanleg kan worden verleend of dat een omgevingsvergunning noodzakelijk is. Uit de inventarisatie komt naar voren dat de regels van gemeente tot gemeente verschillen. De voorwaarden per locatie kunnen worden nagegaan via de landelijke vergunningcheck op www.omgevingsloket.nl.

Afgraving van meer dan 1000 m³ grond, wat bij de aanleg van bassins vaak het geval zal zijn, vereist een provinciale ontgrondingsvergunning.

De meest relevante aspecten die spelen bij de afweging over ontheffing of omgevingsvergunning, zijn landschappelijke inpassing, archeologische waarden en effecten op burens.

De kosten (leges + eventuele analyses door deskundigen) verschillen verhoudingsgewijs significant tussen gemeenten, waarbij 2% van de bouwkosten wel een limiet lijkt te zijn die nergens overschreden wordt. Voor een ontgrondingsvergunning geldt een tarief van € 509.
- De globale aanleg kosten van dit soort bassins verkennen; Een bassin (laten) aanleggen kost geld:**

Een globale indicatieve prijsopgave door een gespecialiseerd grondbedrijf leert dat de aanlegkosten (excl. btw) per m³ voor een kunstmatig bassin van 5.000 m³ ongeveer € 5,4 bedragen en voor een bassin van 10.000 m³ uitkomen op € 4,0. Het betreft in dat geval een foliebassin met daaronder een drainage voor ontluchting, een aanvoerleiding en een overstort en een taludbekleding die erosie van het dijklichaam tegengaat. De kosten voor de aanleg van een natuurlijk bassin zijn minder eenduidig aan te geven.
- Na te gaan of de aanleg van deze bassins financieel aantrekkelijker gemaakt kan worden (bijvoorbeeld, door in overleg met Evides te bezien of differentiatie van de waterprijs mogelijk is zodat de bassins buiten de piekperiodes met relatief goedkoop water gevuld kan worden):**

Afnemers van de LBWL betalen een vastgesteld tarief voor het afgenomen watervolume. Er zijn twee tarieven, t.w. € 0,55/m³ in de nachtvorstperiode³ en € 0,66/m³ in de zomer. Het tariefsysteem voorziet niet in vastrechtkosten, zodat de waterkosten voor de afnemers volledig worden bepaald door het volume dat ze afnemen.

Buiten de piekperiodes is de watervraag meestal laag, maar in sommige periodes is hij zo hoog dat de LBWL er niet in kan voorzien. Dat is de belangrijkste trigger voor de ondernemers om te investeren in een bassin, want met een gevuld bassin beschikken zij in elk geval over water tijdens piekvraagperiodes, mits zij het tijdig hebben gevuld in een periode met een lage watervraag. De animo hiervoor zou natuurlijk gestimuleerd worden wanneer een lager tarief zou worden gehanteerd in luwe periodes. En dat is potentieel ook aantrekkelijk voor leidingexploitant Evides, want zolang die water kan verkopen tegen een hoger tarief dan de kostprijs, helpt elke verkochte kuub water mee het exploitatietekort te verkleinen.

Uit gesprekken met Evides blijkt dat het waterbedrijf deze redenering onderschrijft en bereid is een significant lager tarief te hanteren in de luwe periode van oktober tot april. Te denken valt aan een tarief van € 0,30/m³. Het exacte tarief zal in overleg tussen Evides en (vertegenwoordigers van) de afnemers bepaald moeten worden. Randvoorwaarde voor Evides is wel dat het aantal aansluitingen niet toeneemt, zodat ook de piekvraag niet stijgt.

Al met al biedt dit bestaande afnemers wellicht handelingsperspectief t.a.v. de aanleg van een zoetwaterbassin en misschien zelfs in het verlengde daarvan ook nog andere ondernemers zonder aansluiting. Zij zouden een overeenkomst kunnen sluiten met een bestaande afnemer over de waterafname tijdens de luwe periode voor het vullen van hun bassins
- Indien aanleg-en exploitatiekosten te hoog zijn voor rendabele toepassing, de mogelijkheid van een stimuleringsregeling te overwegen:**

Uit de inventarisatie van vergunningseisen blijkt dat tot dusver slechts in enkele gemeenten zoetwaterbassins aangelegd zijn buiten het bouwvlak. Bassins zijn daarmee ruimtelijk gezien nog een kleinschalig fenomeen. Ten aanzien van de aanleg ervan is er geen sprake van een afgestemd provinciaal beleid. Alvorens de aanleg van zoetwaterbassins te stimuleren, zoals de motie oppert, is het verstandig wel zulk beleid op te stellen, want enerzijds toont de analyse

aan dat zoetwaterbassins kunnen bijdragen aan een meer robuuste zoetwatersituatie, maar anderzijds is duidelijk dat bassins een significante impact kunnen hebben op het weidse Zeeuwse landschap. Er is dus een overduidelijke interactie tussen twee belangen die een zorgvuldige afweging vereisen. En dat maar het best zo snel mogelijk, nu deze ontwikkeling nog geen vlucht genomen heeft. Dit beleid dient dan zijn plaats te krijgen in de Provinciale omgevingsvisie en verordening en doorwerking te krijgen in het vergunningenbeleid van de Zeeuwse gemeenten.

Vooruitlopend op het ruimtelijk beleid waartoe de vorige alinea oproept, is geïnventariseerd of er subsidieregelingen zijn voor stimulering van de aanleg van bassins. Gebleken is dat er momenteel geen enkele lopende subsidieregeling is waarop een beroep kan worden gedaan. Dat geldt zowel op Europees, nationaal als regionaal niveau. Uiteraard kan de provincie zelf een regeling treffen, of actief ijveren voor het opnemen van deze aanleg in regelingen op Europees en/of nationaal niveau. De eerste optie heeft niet de voorkeur, omdat zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van Europese cofinancieringsmogelijkheden. In dat laatste geval gelden echter stringente eisen. Het is daarom lastig in te schatten of aantakken bij een Europese regeling kansrijk is.

Voor eventuele eigen stimuleringsregelingen ligt het voor de hand te wachten op het overzicht van prioritaire zoetwaterontwikkelingen zoals het Zeeuws Deltaplan Zoet Water die zal schetsen.

- **Provinciale Staten te informeren over de resultaten van deze verkenningen en de kennis te delen via de Proeftuin Zoet Water:**

Kennisdeling van de zoetwater materie wordt uitgebreid behandeld in de toezegging 61 en 63.

Toezegging 32 (Commissie Ruimte)

Tijdens de Statenvergadering van 13 maart 2020 is toegezegd dat een schriftelijke reactie zou komen op de vraag om zoetwater goed beschikbaar te houden, zeker voor de (natuur inclusieve) landbouw rondom het Veerse Meer. Deze vraag zal worden beantwoord in het Zeeuws Deltaplan Zoet Water.

Toezegging 46 (Commissie Ruimte)

Tijdens de Statenvergadering van 29 mei 2020 is het volgende toegezegd. Door de aanhoudende droogte zal in overleg met het Waterschap, ZLTO en natuurorganisaties de situatie scherp in de gaten worden gehouden en daar waar (provinciale) maatregelen mogelijk zijn, u daar ook over informeren. In de werkgroep van het Zeeuws Deltaplan Zoet Water zijn verschillende stakeholders vertegenwoordigd. Te noemen zijn, ZLTO, Waterschap, Het Zeeuwse Landschap, ZMF, ZAJK, HZ en diverse gemeenten. In deze werkgroep wordt afstemming gezocht over mogelijke maatregelen die de zoetwaterbeschikbaarheid in Zeeland doen vergroten. Momenteel bevindt het Deltaplan zich in de onderzoeksfase, in deze fase zijn verschillende relevante onderzoeken opgezet en de meeste onderzoeken worden voor eind februari 2021 afgerond. Daarnaast zijn besprekingsnotities opgesteld die worden behandeld in de werkgroep. Tijdens deze besprekingen kunnen de deelnemers van de werkgroep hun belangen kenbaar maken over het desbetreffende onderwerp. Door deze manier van werken te hanteren zal er een breed gedragen Deltaplan ontstaan. Na afronding van de onderzoeksfase zal eerst een kadernota worden opgesteld, waarin de te maken keuzes worden geschetst. Ook wordt hierin een beeld gegeven van mogelijk prioritaire gebieden. De kadernota wordt ter consultatie voorgelegd. Deze consultatieronde wordt gehouden bij in ieder geval de in de werkgroep betrokken organisaties, en de commissie Ruimte. Met de partners uit de werkgroep zal worden besproken hoe ze dit willen vormgeven. De gemaakte opmerkingen worden daarna meegenomen in het concept en later definitieve deltaplan.

Toezegging 47 (Commissie Ruimte)

Tijdens de Statenvergadering van 29 mei 2020 is toegezegd de mogelijkheden te bekijken om de afvoer van zoetwatereffluent in de Westerschelde op te nemen in het Zeeuws Deltaplan Zoet Water en indien nodig, daarvoor het gesprek aan te gaan met de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Deze toezegging zal worden beantwoord in het Zeeuws Deltaplan Zoet Water.

Toezeggingen 61 en 63 (Commissie Ruimte)

Tijdens de Statenvergadering ruimte van 25 september 2020 werd gediscussieerd over het Deltaplan zoet water. Dit plan heeft als doel te zorgen voor een robuuste zoetwatersituatie in Zeeland. De gedeputeerde heeft tijdens de vergadering toegezegd om te verkennen in welke vorm, op welke manier en termijn jongerenparticipatie in het project ZDZW opgepakt kan worden. Daarnaast heeft de

gedeputeerde toegezegd om te onderzoeken hoe met inwoners van Zeeland wordt gecommuniceerd over het Deltaplan. Met deze brief informeren wij u over deze trajecten.

Hoe betrekken we jongeren?

Zoet water is een onderwerp dat vooral de aandacht heeft van agrariërs, bedrijven en overheden. Daarom is in eerste instantie contact gezocht met kennisinstellingen en opleidingen die zich hierin specialiseren. Denk bijvoorbeeld aan de bachelor Watermanagement en de master River Delta Development aan de HZ | University of Applied Sciences. Ook is contact gezocht met Scalda.

Inbreng studenten bijlopende projecten

Uit contacten met deze instelling bleek dat er al veel projecten en initiatieven zijn waar studenten inbreng leveren. Zo neemt HZ deel aan diverse projecten in de proeftuin zoet water, zoals GO-FRESH. Binnen het Living Lab Schouwen-Duivenland doen studenten onderzoek naar aquacultuur. Studenten van de HZ River Delta Development zijn betrokken bij het robuust water systeem Zeeuws-Vlaanderen; een project dat is opgezet samen met DOW. Daarnaast wordt de onderzoeksgroep Water Technology ingezet voor een onderzoek dat verschillende ontziltingstechnieken vergelijkt. Bij de coastal challenge (een vak voor de vierdejaars studenten watermanagement) stellen studenten een waterbalans op voor de eilanden Schouwen-Duivenland en Noord-Beveland. Bij het onderzoek naar de mogelijkheden voor ontzilting en het opstellen van waterbalansen zet de HZ studenten in.

Andere opgaven en projecten

Jongeren betrekken bij het Deltaplan en de zoetwater-problematiek gebeurt ook in samenwerking met andere provinciale opgaven en projecten:

- Vanuit Campus Zeeland wordt gewerkt aan een samenwerkingsplatform met Vlaanderen: Slimme Oplossingen voor Deltavraagstukken. Binnen dit platform krijgt de samenwerking tussen onderwijs, onderzoeksinstituten en bedrijfsleven verder vorm, ook grensoverschrijdend. Het Onderzoeksprogramma Deltavraagstukken brengt aanwezige kennis bij elkaar met een gezamenlijke programmering en uitvoering van onderzoek rond vraagstukken voor de Delta. Water is een van de thema's binnen het platform, naast energie en voedsel.
- Tijdens het Provinciaal Jeugddebat op dinsdag 24 november 2020 debatteerden Zeeuwse scholieren over de toekomst van zoet water. De ideeën werden gepresenteerd aan deelnemende Statenleden. Schoon en zoet water moet het hele jaar beschikbaar zijn voor iedereen. Daarom hebben de jongeren van Fractie A het volgende idee: een slimme watermeter in huis om beter op watergebruik te letten met een app. Op de app kun je zien waar je het meeste water aan besteedt en hoeveel geld dat heeft gekost. Hierdoor krijg je meer inzicht in hoeveel water je verbruikt. Ook krijg je een waarschuwing als je over het limiet bent. De statenleden waren erg enthousiast over dit idee.
Terugkijken: Provinciaal Jeugddebat Zeeland 24.11.2020 - YouTube

Mogelijk vervolg?

Aanvullend op bovenstaande initiatieven onderzoeken we de mogelijkheden om samen met kennisinstellingen momenten te organiseren waarbij kennis kan worden gedeeld. Daarbij valt bijvoorbeeld te denken aan een hackathon, webinar of meet-up.

Communicatie met inwoners van Zeeland

Een andere toezegging betrof de communicatie met inwoners van Zeeland. Het belangrijkste middel om deze doelgroep te informeren is de website www.zeeland.nl/zoet-water. Gedurende het project krijgen innovaties en bevindingen een plek in een verkenningkaart. Een eerste versie van deze kaart is staat sinds juli 2020 op https://kaarten.zeeland.nl/map/zoet_water.

Rond de verkenningkaart is via ZLTO en ZAJK een oproep gedaan om aanvullingen en nieuwe initiatieven te delen. Eerder werd via de Provincie al een dergelijke oproep gedaan. In totaal zijn zo'n 70 reacties binnen gekomen. Veel van deze ideeën hebben betrekking op bijvoorbeeld aanleg van bassins, stuwen of irrigatie. Deze onderwerpen worden verder uitgewerkt binnen het Deltaplan. De inventarisatie bevestigt de ingezette lijn in het Zeeuws Deltaplan Zoet Water. Een aantal ideeën zijn niet realistisch op de korte- en middellange termijn, onder andere vanwege de kosten. Een aantal zien toe op doorzetten van de huidige proeftuin of gaan over meer toezicht op onttrekkingen en een aantal betreffen het mogelijk maken van kleine stuwtjes. Met betrekking tot het toezicht en het realiseren van

stuwten wordt vooruitlopend op het Zeeuws Deltaplan Zoet Water bekeken of dit opgepakt kan worden. De overige ideeën zullen een plek krijgen in het Deltaplan zelf.

Tijdens digitale sessies zijn lacunes in kennis en projecten geïnventariseerd. Dit najaar organiseerde ZLTO voor dit doel drie digitale bijeenkomsten die in het teken stonden van zoet water en waterkwaliteit. Op deze bijeenkomsten is een toelichting gegeven op het Deltaplan Zoet Water en werd de verkenningenkaar besproken.

Toezegging 64 (Commissie Ruimte)

Tijdens de Statenvergadering van 25 september 2020 is er toegezegd om u eind 2020 te informeren over belangenafweging rond metingen door de 'sigaar'.

In 2014/2015 is de zoet-zoutverdeling van de ondergrond in heel Zeeland in kaart gebracht. Om eventuele wijzigingen in de zoet-zoutverdeling in beeld te krijgen, moet opnieuw gemeten worden. Aangezien het organiseren van een meetcampagne een complex proces is, sluiten we daarvoor graag aan bij een lopend traject dat voorziet in metingen (waarschijnlijk) in het jaar 2022. Zelf een afzonderlijke meetcampagne starten is mogelijk, maar zou onnodig veel tijd en menskracht vergen en ook hogere kosten met zich meebrengen. Daar komt bij dat wijzigingen in de zoet-zoutverdeling van de ondergrond zeer langzaam (over decennia) verlopen. Alleen grootschalige ingrepen in het systeem kunnen dat proces versnellen. Het ligt daarom voor de hand om meetcampagnes niet te kort na elkaar uit te voeren en in eerste instantie toe te spitsen op gebieden waar de situatie gewijzigd is. Wij kiezen er daarom voor om twee gebieden waar veel grondwateronttrekkingen zijn opnieuw door te laten meten naast een referentiegebied waar nauwelijks onttrokken wordt en daarbij aan te sluiten bij het lopende traject voor Laag-Nederland met metingen in 2022. De tweede ronde metingen zullen plaatsvinden in hetzelfde seizoen als de eerste ronde metingen om zo een representatieve weergave te krijgen.

De volgende toezeggingen beschouwen wij na deze brief als afgehandeld: 8, 46, 61, 63, 64. De volgende moties beschouwen wij na deze brief als afgehandeld: 69 en 13. Over de volgende toezeggingen hebben wij u enkel geïnformeerd over de voortgang en wanneer deze worden behandeld: 32 en 47.

Via deze brief hopen wij u voldoende te hebben geïnformeerd over de hierboven genoemde moties en toezeggingen.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, Voorzitter

A.W. Smit, secretaris